

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

**A MEZŐGAZDASÁGI GAZDASÁGSZERKEZETI
ÖSSZEÍRÁS FŐBB EREDMÉNYEI PEST MEGYÉBEN**

Budapest, 2005

Készült a Tájékoztatási főosztály Területi tájékoztatási osztályán

Főosztályvezető:

Szabó István

Felelős szerkesztő:

Vida Judit

Készítette:

Pásztor László

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!

Megrendelhető:

a KSH Marketingosztályán

1024 Budapest, Keleti Károly u. 5-7.

Telefon: 345-6570, fax: 345-6699

E-mail: marketing.ksh@office.ksh.hu

Megvásárolható:

a KSH Statisztikai Szakkönyvesboltjában

1024 Budapest, Keleti Károly u. 10.

Telefon: 212-4348

KSH az interneten: <http://www.ksh.hu>

TARTALOM

	Oldal
MEGJEGYZÉSEK – JELMAGYARÁZAT	4
BEVEZETŐ	5
A GAZDASÁGOK SZÁMA	6
FÖDTERÜLET, MŰVELÉSI ÁGAK, NÖVÉNYTERMESZTÉS.....	9
AZ ÁLLATÁLLOMÁNY FŐBB JELLEMZŐI	16
A MEZŐGAZDASÁGI MUNKAERŐ FŐBB JELLEMZŐI AZ EGYÉNI GAZDASÁGOKBAN	18
MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK	21

MEGJEGYZÉSEK

A százalék- és viszonyszámok számítása kerekítés nélküli adatokból történt.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történt, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

JELMAGYARÁZAT

– = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.

0; 0,0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.

BEVEZETŐ

A Központi Statisztikai Hivatal 2003. december 1-jei eszmei időponttal mezőgazdasági gazdaságszerkezeti összeírást (GSZÖ 2003) hajtott végre. Az összeírás eredményeit a KSH „Magyarország mezőgazdasága, 2003” címmel két kötetben adta közre.

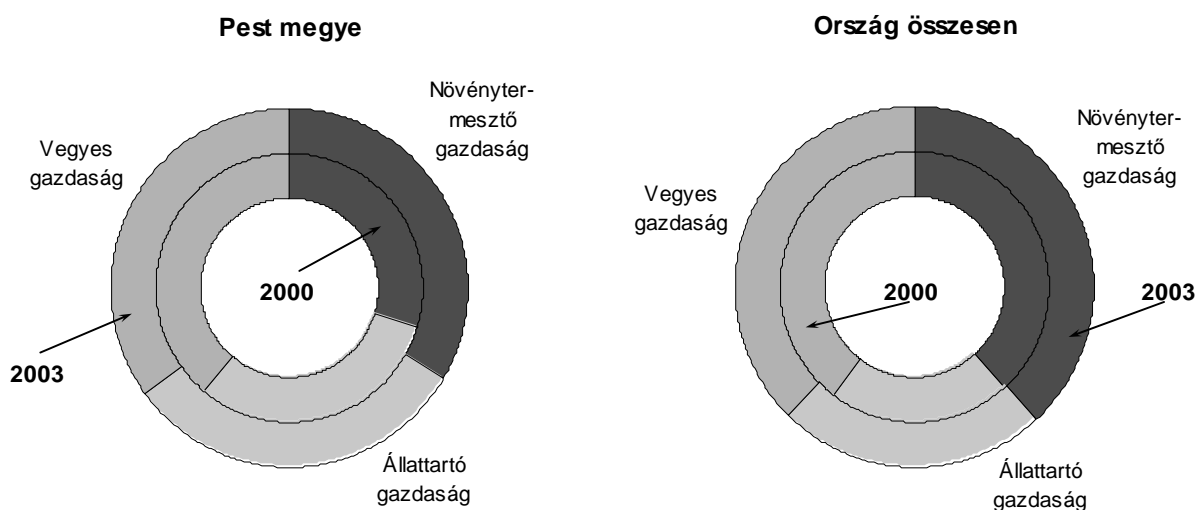
Ez a kiadvány a 2003. évi gazdaságszerkezeti összeírás Pest megyei adatairól nyújt áttekintést. Ismerteti a 2000. évi általános mezőgazdasági összeíráshoz képest bekövetkezett lényegesebb módosulásokat; a gazdaságok számának alakulását, a mezőgazdasági földterület, a földhasználat, a növénytermesztés és az állattenyésztés főbb jellemzőit. A mezőgazdasági munkaerő főbb jellemzőin túl részletesen foglalkozik az egyéni gazdaságokban dolgozók korösszetételével, szakmai képzettségével és foglalkoztatottsági viszonyaival.

A GAZDASÁGOK SZÁMA

2003. december 1-jén Pest megyében 57 298 gazdaságot, ezen belül 56 777 egyéni gazdaságot és 521 gazdasági szervezetet regisztráltak. A 2000. évi ÁMÖ óta a gazdaságok száma összességében 26%-kal csökkent, 6 százalékponttal nagyobb mértékben, mint országosan. Az egyéni gazdaságok száma közel 20 ezerrel, a gazdasági szervezeteké 41-gyel volt kevesebb a megyében, mint 2000. március 31-én.

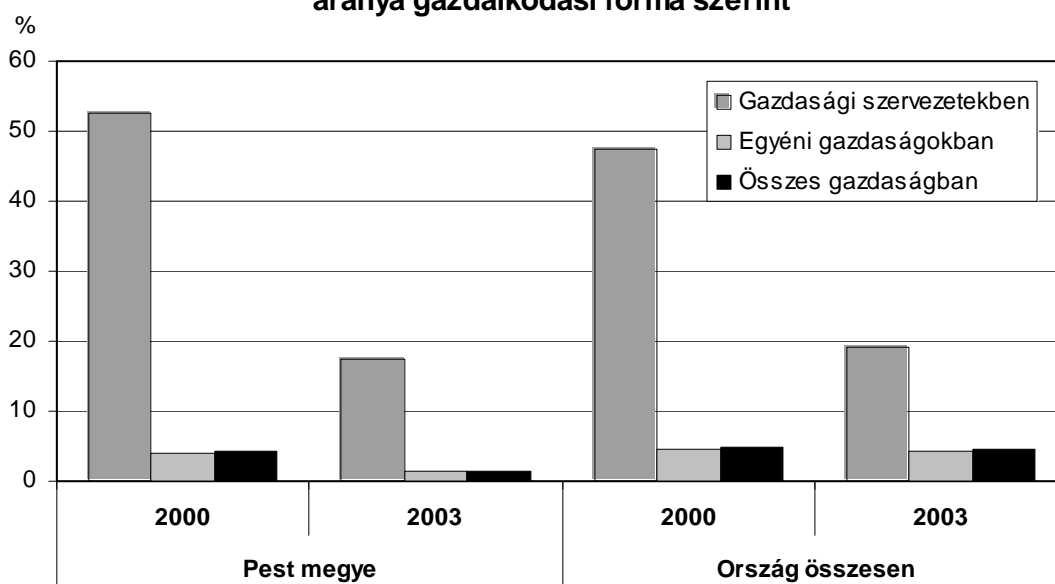
A 2003. évi összeírás időpontjában a gazdaságméretet elért termelőegységek 35%-a minősült növénytermesztő gazdaságnak, a vegyes és az állattartó gazdaságok aránya közel azonos (33, illetve 32%) volt. A 2000. évi adatokhoz viszonyítva a vegyes gazdaságok aránya 3,7 százalékponttal nőtt, míg a növénytermesztő gazdaságoké 3,9 százalékponttal csökkent. A gazdaságok termelési típus szerinti összetétele valamelyest eltért az országostól: a megyében az állattartó gazdaságok részesedése nagyobb, a vegyes és a növénytermesztő gazdaságoké pedig kisebb, mint az ország egészében.

A gazdaságok összetétele termelési típus szerint

A mezőgazdasági termelés mellett más, nem mezőgazdasági tevékenységet (pl. élelmiszer-feldolgozást, fuvarozást, vendégfogadást stb.) is folytató termelőegységek száma jelentősen csökkent, a visszaesés mértéke a megyében jelentősebb volt, mint országosan. 2003. december 1-jén Pest megyében a gazdaságok 1,5%-a (873 gazdaság) végzett mezőgazdaságon kívüli tevékenységet; a gazdasági szervezetek 17%-a, az egyéni gazdaságoknak 1,4%-a tartozott ebbe a körbe.

A nem mezőgazdasági tevékenységet is folytató gazdaságok aránya gazdálkodási forma szerint

A gazdaságok túlnyomó többsége éves szinten viszonylag kevés termelési értéket állít elő. 2003-ban Pest megyében a gazdaságok 88%-ának (országosan 84%-ának) bruttó termelési értéke 600 ezer forint vagy annál kevesebb volt. A termelőegységek 8,7%-a 601 ezer és 3 millió forint közötti értéket ért el, míg 3 millió forint felett a gazdaságok 3%-a teljesített. A gazdálkodási formák között jelentősek a különbségek; míg az egyéni gazdaságok közel kilenctizedének, addig a gazdasági szervezetek kevesebb mint egynegyedének termelési értéke nem haladta meg a 600 ezer forintot. A megye gazdasági szervezeteinek 24%-a realizált 30 millió forint feletti bruttó termelési értéket, ezt az egyéni gazdaságok 0,1%-a, mindössze 39 termelőegység teljesítette.

**A gazdaságok megoszlása a bruttó termelési érték nagyságkategóriái szerint,
gazdálkodási formánként, 2003**

(százalék)

Gazdálkodási forma	Bruttó termelési érték						Össze- sen
	– 600	601 – 1 500	1 501 – 3 000	3 001 – 9 500	9 501 – 30 000	30 001 –	
	ezer forint						

Pest megye

Gazdasági szervezetek	23,2	8,1	9,4	15,2	20,3	23,8	100,0
Egyéni gazdaságok	88,8	6,1	2,6	2,0	0,4	0,1	100,0
ÖSSZES GAZDASÁG	88,2	6,1	2,7	2,2	0,6	0,3	100,0

Ország összesen

Gazdasági szervezetek	17,0	11,1	10,1	17,7	18,4	25,6	100,0
Egyéni gazdaságok	84,6	9,0	3,5	2,3	0,6	0,1	100,0
ÖSSZES GAZDASÁG	83,9	9,0	3,6	2,4	0,7	0,3	100,0

FÖLDTERÜLET, MŰVELÉSI ÁGAK, NÖVÉNYTERMESZTÉS

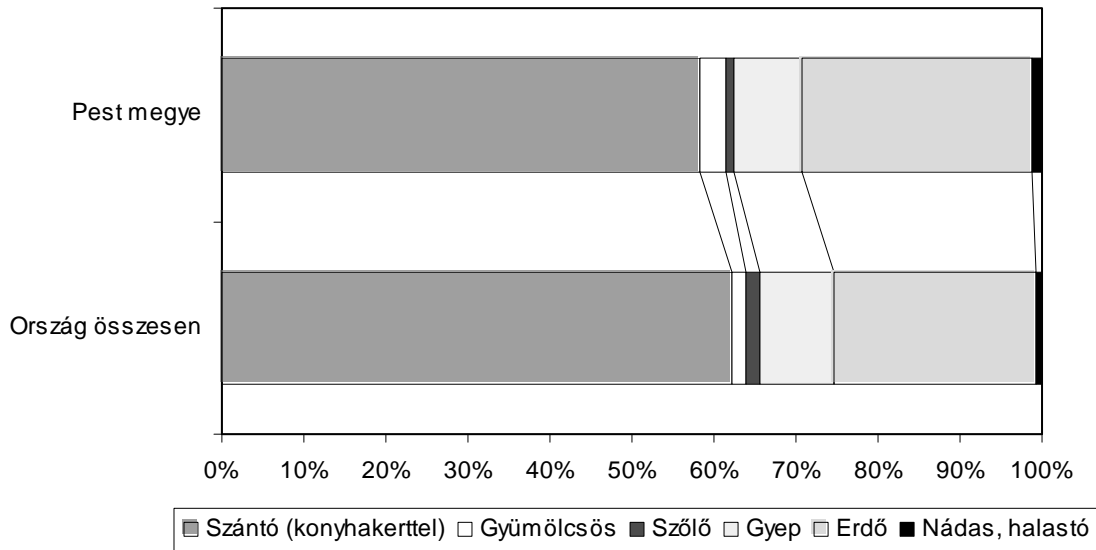
A gazdaságszerkezeti összeírás időpontjában a Pest megyei gazdaságok 353 ezer hektár termőterületet hasznosítottak, melynek döntő hányadát, 60%-át a gazdasági szervezetek művelték. A termőterület 13 ezer hektárral (3,6%-kal) volt kevesebb, mint 2000. március 31-én. Csökkent a szántó, a gyepek és a konyhakert területe, a többi művelési ágé növekedett. A halastavak területe főként a gazdasági szervezetekben, a gyümölcsös területe elsősorban az egyéni gazdaságokban gyarapodott. A szőlőterület jelentős növekedése kizárólag az egyéni gazdaságoknak köszönhető, az erdő és a nádas területének gyarapodása pedig kizárólag a gazdasági szervezetekre korlátozódott.

A termőterület művelési ág és gazdálkodási forma szerint, 2003

Művelési ág	Termőterület, ha			2000. március 31.=100,0		
	gazdasági szervezetek	egyéni gazdaságok	összes gazdaság	gazdasági szervezetek	egyéni gazdaságok	összes gazdaság
Szántó	101 523	101 583	203 106	80,7	94,8	87,2
Konyhakert	6	2 620	2 626	75,0	67,0	67,0
Gyümölcsös	4 860	6 095	10 955	102,7	157,6	127,4
Szőlő	590	3 063	3 653	77,6	151,9	131,5
Gyep	16 920	12 733	29 653	87,4	85,8	86,7
Erdő	84 542	14 105	98 647	138,4	73,0	122,7
Nádas	746	338	1 084	139,4	75,4	110,3
Halastó	2 760	397	3 157	152,9	107,9	145,3
TERMŐTERÜLET ÖSSZESEN	211 946	140 934	352 880	99,0	92,8	96,4

A megyében a termőterület művelési ágak szerinti összetétele valamelyest eltér az országostól. A jelentősebb művelési ágak közül a szántó 58%-os és a gyepek 8,4%-os részesedése kisebb, míg az erdő 28%-os részaránya nagyobb, mint országosan. Az összetétel főként a gazdasági szervezetekben változott; 2000 óta az erdő részesedése 11 százalékponttal nőtt, a szántóé pedig hasonló mértékben csökkent. Az egyéni gazdaságokban 2003. december elején a gyümölcsös részaránya 2 százalékponttal volt magasabb, mint az ÁMÖ időpontjában, ugyanakkor az erdő és a gyepek részesedése valamelyest visszaesett.

A termőterület megoszlása művelési ág szerint, 2003

A gazdaságszerkezeti összeírás adatai szerint a termőterület csökkenésével párhuzamosan az azon gazdálkodó termelőegységek száma is csökkent. Gazdálkodási formánként ellentétes irányú folyamatok tapasztalhatók; a 2000. márciusi állapothoz képest 31%-kal több (451) gazdasági szervezet rendelkezett földterülettel, ezzel egyidőben a földműveléssel foglalkozó egyéni gazdaságok száma 26%-kal (56 ezerre) csökkent. A szántóterületet hasznosító egyéni gazdaságok esetében még nagyobb mértékű volt a visszaesés, számuk 25 500 volt, 36%-kal kevesebb, mint az ÁMÖ időpontjában.

A gazdaságok száma és a földterületet használók gazdálkodási forma szerint, 2003

Megnevezés	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	2000. év = 100,0		
				gazdasági szervezetek	egyéni gazdaságok	összes gazdaság
Gazdaságok száma	521	56 777	57 298	92,7	74,0	74,2
A területet használók száma						
Földterület	451	56 109	56 560	130,7	73,7	74,0
Termőterület	444	51 899	52 343	130,2	70,9	71,2
Mezőgazdasági terület	394	51 719	52 113	123,9	70,8	71,0
Szántóterület	331	25 516	25 847	117,0	64,0	64,3

Az egy gazdaság által hasznosított földterület átlagos nagysága 2000 óta – elsősorban a gazdálkodók számának változása miatt – lényegesen módosult. Az egy egyéni gazdaságra jutó terület valamennyi művelési ágban növekedett, míg a gazdasági szervezeteket – az erdő- és a nádasterületet kivéve – csökkenés jellemezte. A mezőgazdasági terület döntő hányadát képező szántó átlagos területe az egyéni gazdaságokban 4,0 hektár volt, 1,3 hektárral több, mint 2000-ben. A gazdasági szervezetek átlagosan 307 hektár szántóterületen gazdálkodtak, amely 69%-a a 3 évvel korábbiaknak.

Átlagos termőterület művelési ág szerint, gazdálkodási formánként

(hektár)

Művelési ág	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság
	2000			2003		
Szántó	444,7	2,7	5,8	306,7	4,0	7,9
Konyhakert	1,6	0,1	0,1	0,5	0,1	0,1
Gyümölcsös	73,9	0,4	1,0	61,5	0,8	1,5
Szőlő	50,7	0,2	0,2	34,7	0,3	0,3
Gyep	181,0	3,1	7,0	129,2	5,1	11,8
Mezőgazdasági terület	473,9	1,8	3,9	314,5	2,4	4,8
Erdő	671,4	5,1	20,8	687,3	6,8	44,9
Nádas	16,7	0,6	1,3	28,7	4,4	10,6
Halastó	180,5	0,7	4,0	172,5	9,5	54,4
TERMŐTERÜLET ÖSSZESEN	628,0	2,1	5,0	477,4	2,7	6,7

2003-ban Pest megye 203 ezer hektáros szántóterületét közel 26 ezer gazdaság hasznosította. A Pest megyei gazdaságok az ország szántóterületének 5,6%-án gazdálkodtak. A 2000. évi adatokhoz hasonlóan a megyében a szántóterületet 2003-ban is közel fele-fele arányban művelték a gazdasági szervezetek és az egyéni gazdaságok, ugyanakkor a két gazdálkodási forma között jelentős volt a különbség a szántóterületüket nagyságkategóriánként tekintve. A 100 hektárt elérő vagy azt meghaladó nagyságú szántóval rendelkező gazdaságok az összes szántóterület 62%-át művelték. A gazdasági szervezetek szántóterületének 96%-át, az egyéni gazdaságok területének 28%-át hasznosították az ilyen nagyságú szántóterülettel rendelkező termelőegységek. Az egyéni gazdaságok szántóterületének meghatározó részén, hattizedén, az 50 hektárnál

kevesebb szántóval rendelkezők gazdálkodtak. A szántóterület nagyságkategóriák szerinti megoszlása az egyéni gazdaságok esetében tért el jelentősebben az országostól: a 100 hektáros vagy annál nagyobb területet művelő gazdaságokban a szántóterület 28%-a koncentráldott, 5,6 százalékponttal nagyobb hányada, mint országosan.

**A szántóterület megoszlása nagyságkategóriák szerint,
gazdálkodási formánként, 2003**

(százalék)

Gazdálkodási forma	A szántóterület nagysága, ha						Össze- sen
	-0,99	1,00– 4,99	5,00– 9,99	10,00– 49,99	50,00– 99,99	100,00–	

Pest megye

Gazdasági szervezetek	0,0	0,1	0,2	2,0	2,1	95,7	100,0
Egyéni gazdaságok	4,4	14,6	11,2	29,6	12,2	28,0	100,0
ÖSSZES GAZDASÁG	2,2	7,4	5,7	15,8	7,1	61,9	100,0

Ország összesen

Gazdasági szervezetek	0,0	0,1	0,1	1,6	1,7	96,6	100,0
Egyéni gazdaságok	3,9	13,9	11,4	33,3	15,0	22,4	100,0
ÖSSZES GAZDASÁG	1,9	6,9	5,7	17,1	8,3	60,2	100,0

A Pest megyei gazdaságok 2003-ban 187 ezer hektárról takarítottak be szántóföldi növényeket. A szántóterület döntő hányadát, 62%-át a gabonafélék, 22%-át az ipari, 13%-át a takarmánynövények, 1,8%-át a zöldségfélék és 2,5%-át az egyéb növénykultúrák tették ki. A 2000. évi általános mezőgazdasági összeírás óta a gabonafélék szántóterületen belüli aránya 2%-kal csökkent. Az ország egészében 68%-os a gabonafélék aránya, 6,5 százalékponttal magasabb, mint a megyében.

A szántóföldön termelt növények növénycsoportok szerinti összetétele gazdálkodási formánként eltérő. Az egyéni gazdaságokban a gabonafélék és a zöldségnövények betakarított területen belüli aránya nagyobb, az ipari és a takarmánynövényeké kisebb, mint a gazdasági szervezetek esetében.

A szántóföldi növények betakarított területe gazdálkodási formánként, 2003

Gazdálkodási forma	Betakarított terület, ha	Ezen belül, %				
		gabona-félék	ipari növények	takar-mány-növények	zöldség-félék	egyéb növények
Pest megye						
Gazdasági szervezetek	92 828	56,0	26,4	16,5	0,2	1,0
Egyéni gazdaságok	94 465	67,2	16,8	8,6	3,4	4,0
ÖSSZES GAZDASÁG	187 293	61,7	21,5	12,5	1,8	2,5
Ország összesen						
Gazdasági szervezetek	1 724 481	62,3	20,9	13,0	2,3	1,5
Egyéni gazdaságok	1 668 888	74,2	16,6	5,0	2,4	1,7
ÖSSZES GAZDASÁG	3 393 369	68,2	18,8	9,0	2,4	1,6

2003. december elsején a gyümölcsstermesztéssel foglalkozó 7316 Pest megyei gazdaság 10 955 hektár gyümölcsösrel rendelkezett. A gyümölcsstermesztő gazdaságok száma 1212-vel csökkent, ugyanakkor a gyümölcsössterület 2358 hektárral volt nagyobb, mint 2000. március végén. A gyümölcsössterület 56%-át az egyéni gazdaságok művelték, 11 százalékponttal nagyobb hányadát, mint a 2000. évi általános mezőgazdasági összeírás időpontjában.

2003-ban a megye gazdaságai az ország gyümölcsössterületének 10%-án gazdálkodtak, s ezen a területen termelték az országos gyümölcsstermés 7,7%-át. A terméscsoportok közül a térségben a csonthéjasok és a bogyósok szerepe számottevő; a megye gazdaságai az országos területből mindkét terméscsoportban egyaránt 17%-kal, termésmennyiségéből pedig 19, illetve 17%-kal részesedtek. A csonthéjasok esetében a gazdasági szervezetek, míg a bogyósoknál az egyéni gazdaságok szerepe a meghatározó.

**A Pest megyei gazdaságok részesedése az ország gyümölcstermeléséből
terméscsoport szerint, gazdálkodási formánként, 2003**

(százalék)

Gazdálkodási forma	Alma- termé- sűek	Csont- héjasok	Héjasok	Bogyó- sok	Egyéb gyümölcs- félék	Össze- sen
Terület						
Gazdasági szervezetek	7,3	32,2	6,0	11,8	82,3	19,4
Egyéni gazdaságok	2,9	11,4	4,0	18,6	45,6	7,8
ÖSSZES GAZDASÁG	3,8	17,0	4,4	17,5	60,8	10,6
Termésmennyiség						
Gazdasági szervezetek	11,3	35,7	2,3	12,6	–	17,4
Egyéni gazdaságok	2,4	11,4	6,0	18,4	2,1	4,6
ÖSSZES GAZDASÁG	4,5	18,9	5,4	17,5	2,0	7,7

2003. december 1-jén közel 11 ezer Pest megyei gazdaság 3653 hektár szőlőterületet használt. A szőlőtermelő gazdaságok száma 1100-zal volt kevesebb, ugyanakkor a szőlőterület 876 hektárral volt nagyobb, mint 2000 márciusában. A szőlőültetvények döntő részét, 84%-át az egyéni gazdaságok művelték, 2000-ben az arányuk 73% volt.

A gazdaságszerkezeti összeírás adatai szerint az ország teljes szőlőterületének 4,2%-a tartozott a Pest megyei gazdaságokhoz, a termésmennyiségből 2,9%-os volt a részesedésük. A fajtacsoportok közül a megye gazdaságai az ország csemegeszőlő területéből 12%-os, a termésmennyiségből 6,6%-os, borszőlőterületéből 4,0%-os, termésmennyiségből 2,8%-os arányt képviseltek. A csemegeszőlő területének és termésmennyiségének részesedése az ország egészéből az egyéni gazdaságokban, a borszőlő esetében pedig a gazdasági szervezetekben volt magasabb.

**A Pest megyei gazdaságok részesedése az ország szőlőtermeléséből
fajtacsoport szerint, gazdálkodási formánként, 2003**

(százalék)

Gazdálkodási forma	Borszőlő	Csemege- szőlő	Egyéb szőlő	Összesen
	Terület			
Gazdasági szervezetek	6,2	6,0	0,0	6,2
Egyéni gazdaságok	3,7	12,1	2,6	4,0
ÖSSZES GAZDASÁG	4,0	11,7	2,6	4,2
	Termésmennyiség			
Gazdasági szervezetek	4,8	–	–	4,7
Egyéni gazdaságok	2,6	7,2	3,0	2,7
ÖSSZES GAZDASÁG	2,8	6,6	3,0	2,9

AZ ÁLLATÁLLOMÁNY FŐBB JELLEMZŐI

Pest megyében 2003. december 1-jén 134 gazdasági szervezetben és 41 529 egyéni gazdaságban foglalkoztak állattartással. Az állattartó gazdasági szervezetek száma 8,3%-kal, az egyéni gazdaságoké 31%-kal csökkent 2000. december elseje óta. Az egyéni gazdaságok 73%-ában, a gazdasági szervezetek 26%-ában gondozták a főbb haszonállat-fajokat, arányuk a vizsgált időszakban lényegében nem változott.

2003. december 1-jén a megye gazdaságaiban 46,5 ezer szarvasmarhát, 58,5 ezer juhot, 212 ezer sertést és 1,9 millió tyúkfélét tartottak. A 2000. december 1-jei állapothoz képest a szarvasmarha-állomány 5,4%-kal, a juhállomány 13%-kal csökkent, a sertések száma lényegében nem változott, a tyúkféléké 19%-kal nőtt.

Az állatállomány gazdálkodási forma szerinti megoszlásában a vizsgált időszakban nem következett be lényeges módosulás. A szarvasmarha-állomány túlnyomó részét, (69%-át) továbbra is a gazdasági szervezetekben gondozták, ugyanakkor a juhek 94%-át, a tyúkfélék 77%-át és a sertések 63%-át az egyéni gazdaságokban tartották.

Az állattartó gazdaságok száma és állatállománya Pest megyében gazdálkodási forma szerint, 2003. december 1.

Állatfaj	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	2000. december 1.=100,0		
				gazdasági szervezetek	egyéni gazdaságok	összes gazdaság
Állattartó gazdaságok száma						
Szarvasmarha	55	2 020	2 075	91,7	68,8	69,3
Sertés	26	33 735	33 761	89,7	93,3	93,3
Juh	9	961	970	60,0	81,1	80,8
Tyúkféle	22	26 999	27 021	110,0	53,9	53,9
Állomány, 1000 darab						
Szarvasmarha	32,2	14,3	46,5	101,1	82,7	94,6
Sertés	79,1	132,8	211,9	98,2	102,2	100,7
Juh	3,3	55,2	58,5	38,0	78,9	74,4
Tyúkféle	435,5	1 423,1	1 858,7	113,2	121,4	119,3

A két adatgyűjtés közötti időszakban az állattartók számának, illetve az állatlétszám változásának eredményeként módosult az adott állatfajt tartó gazdaságok átlagos állománya is. 2003. december elsején a megye gazdaságaiban – a juhállomány kivételével – átlagosan több állatot tartottak, mint a 2000. év azonos időpontjában. Az egy tartó gazdaságra jutó állatállomány mindkét gazdálkodási formában növekedett. Ez alól a

juhok képeztek kivételt, átlagos állományuk visszaesése különösen a gazdasági szervezetekben volt jelentős.

A Pest megyei gazdaságok átlagos állatállománya főbb állatfajok és gazdálkodási forma szerint, december 1.

(darab)

Állatfaj	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság
	2000			2003		
Szarvasmarha	531	6	16	585	7	22
Sertés	2 776	4	6	3 042	4	6
Juh	577	59	66	365	57	60
Tyúkféle	19 244	23	31	19 796	53	69

2003. december 1-jén Pest megyében az állattartó gazdaságok mezőgazdasági területre vetített állatállománya – a sertésállomány kivételével – nagyobb volt, mint az ország egészében

A megye egyéni gazdaságaiban a mezőgazdasági területre vetített szarvasmarha- és juhállomány, a gazdasági szervezetekben pedig a sertés- és a tyúkféleállomány volt nagyobb a megye összes gazdaságára jellemzőnél.

A 100 hektár mezőgazdasági területre jutó állatállomány állatfajok és gazdálkodási forma szerint, 2003. december 1.

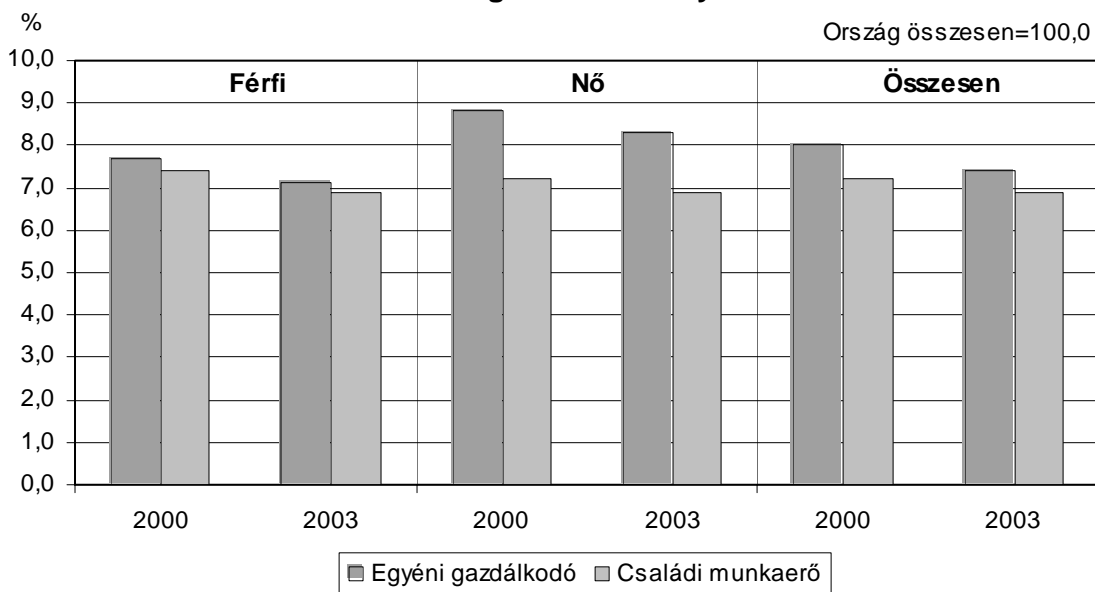
(darab)

Állatfaj	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összes gazdaság
	Pest megyében			Országosan		
Szarvasmarha	62	63	62	52	66	56
Sertés	400	238	280	536	204	307
Juh	150	413	376	74	411	255
Tyúkféle	41 957	3 230	4 121	15 676	2 172	3 457

A MEZŐGAZDASÁGI MUNKAERŐ FŐBB JELLEMZŐI AZ EGYÉNI GAZDASÁGOKBAN

2003-ban az egyéni gazdaságok irányítóinak 7,4%-a, a családi munkaerőnek pedig 6,9%-a tevékenykedett Pest megyében. 2000 óta mind a gazdálkodók, mind a családi munkaerő országon belüli aránya csökkent, s e csökkenés a férfiakra és a nőkre egyaránt jellemző volt.

Az egyéni gazdaságokban gazdálkodók és a családi munkaerő országon belüli aránya

A gazdaságszerkezeti összeírás adatai szerint a közel 57 ezer Pest megyei egyéni gazdálkodó héttizede 50 éves vagy idősebb volt, a 40–49 évesek a gazdálkodók kéttizedét, az ennél fiatalabbak egytizedét képezték. A férfiak valamennyi 60 évesnél fiatalabb korcsoportban a nőknél magasabb arányt képviselt. A 60 éves és idősebb korosztályba a férfiak 39%-a, a nők 57%-a tartozott.

Az egyéni gazdálkodók megoszlása korcsoport szerint, nemenként, 2003

(százalék)

Megnevezés	14–29	30–39	40–49	50–59	60–X	Össze- sen
	éves					
Pest megye						
Férfi	2,0	9,0	20,9	29,1	38,9	100,0
Nő	1,4	5,7	15,1	20,6	57,3	100,0
ÖSSZESEN	1,8	8,1	19,4	26,8	43,5	100,0
Ország összesen						
Férfi	2,3	10,6	22,6	26,4	38,1	100,0
Nő	1,8	5,9	14,4	21,2	56,8	100,0
ÖSSZESEN	2,2	9,5	20,6	25,2	43,2	100,0

A 2003. december 1-jei állapotot tükröző adatok szerint a Pest megyei egyéni gazdálkodók 47-47%-a foglalkoztatott, illetve nyugdíjas, 1,6%-uk munkanélküli volt. 2000 óta 0,9 százalékponttal nőtt a nyugdíjasok aránya, ugyanennyivel mérséklődött a foglalkoztatottak és 1,5 százalékponttal a munkanélküliek részesedése.

Az egyéni gazdálkodók megoszlása gazdasági aktivitás szerint

Területi egység	Egyéni gazdálkodók száma, fő	Ezen belül, %		
		foglalkoz- tatott	munkanélküli	nyugdíjas
2000				
Pest megye	76 688	47,4	3,1	46,4
Ország összesen	958 534	43,7	5,3	48,4
2003				
Pest megye	56 777	46,5	1,6	47,3
Ország összesen	765 608	45,8	3,0	47,1

A gazdaságszerkezeti összeírás időpontjában a megye egyéni gazdaságaiban dolgozó gazdálkodók és családtagjaik túlnyomó hányada (94, illetve 96%-a) nem, vagy legfeljebb alapfokú mezőgazdasági végzettséggel, illetve gyakorlati tapasztalattal rendelkezett. A 2000 óta eltelt időszakban arányuk alig változott.

Az egyéni gazdálkodók és a családi munkaerő megoszlása a legmagasabb mezőgazdasági végzettség szerint

(százalék)

Területi egység	Legmagasabb mezőgazdasági végzettség					
	nincs, gyakorlati tapasztalat, illetve alapfokú	középfokú	felsőfokú	nincs, gyakorlati tapasztalat, illetve alapfokú	középfokú	felsőfokú
	2000			2003		

Egyéni gazdálkodók

Pest megye	94,2	4,3	1,5	94,2	4,2	1,6
Ország összesen	92,2	5,9	1,9	92,4	5,5	2,1

Családi munkaerő

Pest megye	90,9	2,6	0,6	96,3	2,8	0,9
Ország összesen	96,2	3,1	0,7	96,0	3,0	1,0

Pest megye gazdaságaiban 2003-ban a gazdaságok irányítóin és az egyéni gazdaságokban munkát végző családtagokon kívül 5306 fő állandó és 3667 időszakos alkalmazott dolgozott. Az állandó és az időszakos alkalmazottak döntő hányada, 73%-a, illetve 67%-a férfi. Az állandó munkavállalók kilenczete, az időszakosok kétezete tevékenykedett a gazdasági szervezetekben.

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Az adatok forrása: az egyéni gazdaságokra vonatkozóan a 2003. december 1-12. között végrehajtott gazdaságszerkezeti összeírás. A gazdasági szervezetek esetében – a gazdaságszerkezeti összeírással összhangban – a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek által teljesített adatszolgáltatás.

Az egyéni gazdaságok adatszolgáltatói körének kiválasztásához a hivatal a 2000. évi általános mezőgazdasági összeírás során összirt egyéni gazdaságok adataiból indult ki. Az időközben megszűnt, illetve gazdasági szervezetté átalakult gazdaságok kimaradtak a sokaságból. Az így aktualizált listából értékalapon történt az egyéni gazdaságok kiválasztása. Az értékmérés alapja az Európai Unióban alkalmazott SGM-érték (Standard Fedezeti Hozzájárulás, SFH), amely a termékek, tevékenységek egységére jutó termelési érték és változó költség különbözete. A gazdaságokban előállított termékek, illetve tevékenységek együttes összes SHF értéke alapján történt a gazdaságok ökonómiai méretének meghatározása, amelynek mértékegysége EUME (1 EUME = 1200 euró). Az adatszolgáltatói kör kijelöléséhez a gazdaságok ökonómiai méretük szerint két kategóriába lettek sorolva:

Az 1 Európai Mértékegységet elérő (1 EUME \approx 750 ezer Ft bruttó termelési érték), illetve ezt meghaladó gazdaságok megfigyelése teljes körű volt.

Az 1 EUME alatti gazdaságokból 10%-os, egyszerű véletlen mintavétellel, a települések nagyságával arányos eloszlás mellett történt.

Az Európai Unió igényeire tekintettel az adatszolgáltatói kör bővült a 2001. évi szőlő- és gyümölcsösültetvények összeírásakor újnak minősülő gazdaságokkal is.

Gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység, amely(nek)

2003. december 1-jén használt

- termőterülete (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó külön-külön vagy együtt) legalább 1500 m², vagy
- gyümölcsös-, illetve szőlőterülete külön-külön vagy együtt legalább 500 m², vagy

2003. december 1-jén az istállózott mezőgazdasági haszonállat-állománya legalább

- egy nagyobb élő állat (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly)
- 50 db baromfi (tyúkféle, liba, kacska, pulyka, gyöngyös)) külön-külön vagy együtt,
- 25-25 házinyúl, prémesállat, húsgalamb vagy
- 5 méhcsalád vagy

az összeírást megelőző 12 hónap folyamán

- mezőgazdasági szolgáltatást végzett, vagy
- intenzív kertészeti termelést (pl. üvegház, fólia alatti termelést) folytatott.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Egyéni gazdálkodó: a mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás.

Termelési típus: növénytermesztő, állattartó és vegyes gazdaság.

Növénytermesztő gazdaság: földhasználatra alapozott tevékenységet folytat, csak a földterülete alapján minősül gazdaságnak.

Állattartó gazdaság: csak az állatállomány nagysága alapján minősül gazdaságnak.

Vegyes gazdaság: mind a földterülete, mind az állatállomány nagysága alapján gazdaságnak minősül.

Bruttó termelési érték: a veszteségmentes termelés értéke fajlagos mutatók (területegységre, illetve egy állatra jutó érték) alapján számítva.

Használt földterület: a megfigyelt időszakban a gazdaság tényleges használatában lévő (saját tulajdonú, bérelt és egyéb jogcímen használt) földterület.

Művelési ág: a földterület tényleges hasznosítási módja, mely lehet szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyepek (rét és legelő együtt), erdő, nádas, halastó és művelés alól kivett terület.

Szántó: a rendszeresen szántóföldi növények termesztésére használt terület. Ide tartoznak a parlag- és ugarterületek is, továbbá a faiskolák, szőlőiskolák, erdészeti faiskolák (kivéve az erdőben található a saját gazdaság ellátását szolgálókat), valamint az évelő szántóföldi és kertészeti növényekkel hasznosított konyhakertet, ha nem a gazdaságban dolgozók fogyasztását elégíti ki.

Konyhakert: elsősorban a gazdasághoz tartozó személyek fogyasztását kielégítő, általában a ház körüli területeket foglalja magában.

Gyümölcsös: termesztett gyümölcsfajokkal hasznosított terület, amelyben a főnövény gyümölcsfa-, illetve bokor. A gyümölcsös művelési ághoz tartoznak továbbá a konyhakertben összefüggő törzses gyümölcsfajok esetén a 400 m²-t, a bogyósoknál a 200 m²-t elérő vagy meghaladó területe. A gyümölcsösök összes területe magában foglalja a még nem termő és a már nem termő gyümölcsös-ültetvények területét is.

Szőlő: szabályos sor- és tőtávolságra telepített szőlőterületek, ahol a főnövény a szőlő, amely magában foglalja a még nem, illetve már nem termő szőlőültetvényeket is. A szőlő művelési ághoz tartozik a konyhakerten belüli szőlősor, illetve szőlőlugas, ha összes területe eléri vagy meghaladja a 200 m²-t.

Gyep: réti, vagy legelőfű növénytakarással borított, kaszálással, vagy legeltetéssel (vagy mindkettővel) hasznosított terület.

Erdő: erdőállomány-alkotó fa- és cserjefajokkal fedett terület, a saját célú erdőn belüli csemetekertekkel együtt, valamint a karácsonyfa-ültetvényeket és az erdőként nyilvántartott fasorokat, mezővédő erdősávokat, élősövényeket stb. is magában foglalja.

Halastó: halgazdálkodási célt szolgáló, többnyire szabályozható vízmagasságú terület.

Nádas: nádtermeléssel hasznosított, általában vízzel borított terület.

Termőterület: a mezőgazdasági terület (szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyepek) az erdő, a nádas és a halastó együttes területe.

Szántóföldi betakarított terület: a szántóterületen termelt fő- és másodvetésű növények összes területe, a köztes-, szegély- és támasztónövények területe nélkül.

Gyümölcs terméscsoportok:

Almatermésűek: alma, körte, birs és naspolya.

Csonthéjasok: cseresznye, meggy, kajszi, őszibarack és szilva.

Héjasok: dió, mandula, gesztenye és mogyoró.

Bogyósok: málna, szeder, piros és fehér ribiszke, feketeribiszke, köszméte, szamóca és bodza.

Egyéb termesztett gyümölcsfélék: a felsoroltakon kívüli valamennyi gyümölcsfaj.

Állatállomány: az élőállatok száma december 1-jén.

Gazdálkodó: az a tulajdonos vagy bérlő, aki a gazdaság működéséért a gazdasági és jogi felelősséget viseli.

Családi munkaerő: a gazdasághoz tartozó 14 éves vagy idősebb személyek, akik a gazdaságban nem alkalmazottként munkát végeznek.

Mezőgazdasági végzettség: az iskolarendszerben és iskolarendszeren kívül ténylegesen megszerzett legmagasabb mezőgazdasági végzettség, amelynek a szintje lehet:

- Gyakorlati tapasztalat: a gazdaságban végzett többéves gyakorlati munka során szerzett tapasztalat.
- Alapfokú: az arany- és ezüstkalászos gazdaképző, brigádvezetői vagy termelőségvetkezeti elnökképző tanfolyam.
- Középfokú: az állategészségügyi, állattenyésztő, általános mezőgazdasági, baromfitenyésztő, erdészeti, erdőgazdasági, mezőgazdasági gimnáziumi, gyümölcsstermesztő kertész, mezőgazdasági gépész, növénytermelő-növényvédő gépész, öntözéses növénytermesztő gépész, sertésenyésztő, szarvasmarha-tenyésztő, szőlőtermesztő, zöldségtermelő, mezőgazdasági szakon szerzett érettségi (képesítő) bizonyítvánnyal, illetve szakmunkásbizonyítvánnyal rendelkezők.
- Felsőfokú: mezőgazdasági végzettséget bizonyító egyetemi, főiskolai, mezőgazdasági akadémiái, állatorvosi, erdőmérnöki (üzemmérnöki) oklevéllel, diplomával rendelkezők. A külföldi mezőgazdasági egyetemen szerzett és Magyarországon honosított oklevéllel rendelkezők, valamint a felsőfokú mezőgazdasági technikumot végzettek.

Foglalkoztatott: az a személy, aki a 2003. év nagyobbik részében legalább heti egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendelkezett munkával, de azt átmenetileg (betegség, szabadság, ideértve a szülési szabadságot is) nem végezte. A sorkatonai szolgálatot teljesítők is ide tartoznak.

Munkanélküli: az a személy, aki a 2003. év nagyobbik részében nem dolgozott, és nincs is olyan munkája, amelytől csak átmenetileg volt távol, a kikérdezést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát, a kikérdezés időpontjában rendelkezésre állt, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha megfelelő állás kínálkozna számára, illetve már talált munkát, ahol 90 napon belül dolgozni kezd.

Nyugdíjas: keresőtevékenységet nem folytató, nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő személy.

Állandó alkalmazott: az a személy (a gazdálkodót és családtagját kivéve), aki a megfigyelt gazdaságban az összeírást megelőző 12 hónapban minden héten mezőgazdasági munkával kapcsolatos munkaviszonyban állt, és ezért fizetést (pénzbeli, vagy/és természetbeni) kapott.

Időszaki alkalmazott: (idénymunkás) az a munkavállaló, aki az összeírást megelőző 12 hónap során nem minden héten állt munkaviszonyban.

A gazdaságban végzett nem mezőgazdasági tevékenységek: minden olyan nem mezőgazdasági tevékenység, amely kapcsolódik a gazdaság erőforrásaihoz (személy, terület, épületek, gépek stb.), vagy mezőgazdasági termékek tovább-feldolgozását végzik.